

KOMISIJAS LĒMUMS

(2011. gada 7. aprīlis),

ar ko pagarina pārejas periodu attiecībā uz lauksaimniecības zemes iegādi Latvijā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

(2011/226/ES)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Čehijas, Igaunijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Ungārijas, Maltas, Polijas, Slovēnijas un Slovākijas Pievienošanās līgumu,

ņemot vērā Čehijas, Igaunijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Ungārijas, Maltas, Polijas, Slovēnijas un Slovākijas Pievienošanās aktu un jo īpaši tā VIII pielikuma 3. nodaļu,

ņemot vērā Latvijas lūgumu,

tā kā:

- (1) 2003. gada Pievienošanās aktā ir paredzēts, ka saskaņā ar tajā izklāstītajiem nosacījumiem septiņus gadus pēc pievienošanās, t. i., līdz 2011. gada 30. aprīlim, Latvija var paturēt spēkā aizliegumu iegādāties zemi citu ES dalībvalstu fiziskām un juridiskām personām, kas nav nedz dibinātas, nedz reģistrētas Latvijā un kam nav filiāles vai aģentūras Latvijā. Tas ir pagaidu izņēmums attiecībā uz kapitāla brīvu apriti, kas nodrošināta ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 63. līdz 66. pantu. Šo pārejas periodu var pagarināt vienu reizi par ne vairāk kā trim gadiem.
- (2) Latvija 2010. gada 6. decembrī lūdza par trīs gadiem pagarināt pārejas periodu attiecībā uz lauksaimniecības zemes iegādi.
- (3) Galvenais pārejas perioda iemesls bija nepieciešamība saglabāt sociālekonomiskos apstākļus lauksaimnieciskās darbības veikšanai pēc vienotā tirgus ieviešanas un pārejas uz kopējo lauksaimniecības politiku Latvijā. Jo īpaši tā mērķis bija kļiedēt bažas par iespējamo ietekmi, kādu uz lauksaimniecības nozari varētu izraisīt lauksaimniecības zemes iegādes liberalizācija saistībā ar sākotnējo lielo atšķirību zemes cenās un ienākumu līmenī salīdzinājumā ar Beļģiju, Dāniju, Vāciju, Īriju, Grieķiju, Spāniju, Franciju, Itāliju, Luksemburgu, Nīderlandi, Austriju, Portugāli, Somiju, Zviedriju un Apvienoto Karalisti, (turpmāk ES-15 dalībvalstis). Pārejas periods tika iecerēts arī tāpēc, lai lauksaimniekiem atvieglotu lauksaimniecības zemes

atgūšanu un privatizāciju. Komisija 2008. gada 16. jūlija ziņojumā "Pārskats par 2003. gada Pievienošanās līgumā paredzētajiem pagaidu pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības nekustāmā īpašuma iegādi" (turpmāk "2008. gada starpposma pārskats") jau uzsvēra iepriekšminētās lauksaimniecības reformas pabeigšanas svarīgumu līdz paredzētā pārejas perioda beigām ⁽¹⁾.

- (4) Saskaņā ar Eurostat rīcībā esošajiem datiem lauksaimniecības zemes cenas Latvijā ir zemākas par lauksaimniecības zemes cenām ES. Pilnīga lauksaimniecības zemes pārdošanas konverģence nebija nedz gaidāma, nedz tika uzskatīta par svarīgu priekšnosacījumu pārejas perioda izbeigšanai. Tomēr lauksaimniecības zemes cenu atšķirības starp Latviju un ES-15 ir tik lielas, ka var kavēt sekmīgu virzību uz cenu konverģenci.
- (5) Līdzīgi kā lauksaimniecības zemes cenu līmeņa gadījumā Eurostat dati liecina, ka joprojām pastāv ievērojama atšķirība starp IKP uz vienu iedzīvotāju un pirktspēju Latvijā un ES-15. Tādējādi pašreizējās lauksaimniecības zemes cenas Latvijā ir augstas salīdzinājumā ar Latvijas iedzīvotāju pirktspēju.
- (6) Latvijas lauksaimniecības nozares zemā konkurētspēja salīdzinājumā ar ES-15 lauksaimniecības nozari joprojām pastāv, un šo problēmu vēl sarežģītāku padara grūtības saistībā ar piekļuvi finanšu resursiem un augstām procentu likmēm, ko piemēro komerciālām kredītlīnijām lauksaimniecības zemes iegādei (15 % gadā saskaņā ar Latvijas iestāžu sniegto informāciju par 2009. gadu).
- (7) Turklāt saskaņā ar Latvijas iestāžu sniegtajiem Valsts zemes dienesta datiem 2010. gada 1. janvārī lauksaimniecības zeme veidoja 37,7 % no valsts kopējās teritorijas, un 45,8 % teritorijas klāj meži. 2007. gadā 62 % lauksaimniecības zemes bija lauksaimnieku īpašumā un 26,6 % tika nomāti. Lai gan lauksaimniecības zeme Latvijā jau tagad galvenokārt ir privātpersonu īpašumā, īpašumtiesību atgūšanas process un zemes reforma lauku apvidos vēl nav pabeigta.

⁽¹⁾ COM(2008) 461 galīgā redakcija, 2008. gada 16. jūlijs.

- (8) Skaidrības trūkums par īpašumtiesībām nenovēršami apgrūtina zemes pirkšanas un pārdošanas darījumus un lauksaimniecības īpašumu konsolidāciju. Zemes platību fragmentācija savukārt vēl vairāk pazemina konkurētspēju, radot situāciju, ka saimniecības ir mazāk orientētas uz tirgu. Šajā kontekstā Eurostat dati liecina, ka, lai gan turpinās pakāpeniska zemes konsolidācija un laikposmā no 2001. līdz 2007. gadam lauksaimniecībā izmantotās zemes platība uz vienu saimniecību Latvijā vidēji pieauga no 10 līdz 16 ha, šis rādītājs joprojām ir zemāks salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm, tādām kā Dānija, Vācija un Zviedrija, kurās šis vidējais rādītājs 2007. gadā attiecīgi sasniedza 60 ha, 46 ha un 43 ha.
- (9) Latvijas ekonomiku negatīvi ietekmēja arī nesenā globālā finanšu un ekonomikas krīze. Pieprasījuma trūkums, kam sekoja straujš lauksaimniecības produktu iepirkuma cenu samazinājums laikā, kad izejvielu cenas saglabājās augstā 2008. gada līmenī, vēl vairāk pasliktināja Latvijas lauksaimnieku jau tā nelabvēlīgo stāvokli salīdzinājumā ar ES-15 valstu lauksaimniekiem.
- (10) Šajos apstākļos var paredzēt, ka jau secinājušas Latvijas iestādes, ka ierobežojumu atcelšana 2011. gada 1. maijā izraisītu spiedienu uz zemes cenām Latvijā. Tāpēc pastāv liels risks, ka pēc pārejas perioda beigām Latvijas lauksaimniecības zemes tirgū radīsies nopietni traucējumi.
- (11) Tāpēc ir jāpiešķir 2003. gada Pievienošanās akta VIII pielikuma 3. nodaļā minētā pārejas perioda trīs gadu pagarinājums.
- (12) Lai pilnībā sagatavotos tirgus liberalizācijai, joprojām ir ļoti svarīgi pat visnelabvēlīgākajos ekonomiskajos apstākļos vairāk uzlabot kredītu un apdrošināšanas iespēju pieejamību lauksaimniekiem, kā arī pabeigt lauksaimniecības strukturālo reformu pārejas perioda laikā, kā jau uzsvērts 2008. gada starpposma pārskatā.
- (13) Ņemot vērā, ka atklāts vienotais tirgus vienmēr bijis Eiropas labklājības centrā, lielāks ārvalstu kapitāla pieplūdums radītu potenciālus ieguvumus arī lauksaimniecības tirgum Latvijā. Kā uzsvērts 2008. gada starpposma pārskatā, ārvalstu ieguldījumiem lauksaimniecības nozarē būtu svarīga ilglaicīga ietekme uz kapitāla un zinātnības nodrošināšanu, zemes tirgu funkcionēšanu un lauksaimniecības ražīgumu. Pakāpeniska ierobežojumu samazināšana pārejas perioda laikā attiecībā uz ārvalstu īpašumtiesībām veicinātu arī tirgus sagatavošanu pilnīgai liberalizācijai.
- (14) Tiesiskās noteiktības labad un lai novērstu tiesisko vakuumu Latvijas tiesību sistēmā pēc pašreizējā pārejas perioda beigām, šim lēmumam jāstājas spēkā dienā, kad to publicē Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

2003. gada Pievienošanās akta VIII pielikuma 3. nodaļā minēto pārejas periodu attiecībā uz lauksaimniecības zemes iegādi Latvijā pagarina līdz 2014. gada 30. aprīlim.

2. pants

Šis lēmums stājas spēkā dienā, kad to publicē Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

Briselē, 2011. gada 7. aprīlī

Komisijas vārdā –
priekšsēdētājs
José Manuel BARROSO